

Čitanje knjiga u gradu i u selu

(Rezultati istraživanja u Kranju, Preddvoru i Cerklju)

Dr Janez Jerovšek

Čitanje knjiga je jedna od osnovnih i značajnijih kulturnih aktivnosti. Bez obzira na to što se suvremeni svijet znatno mijenja, kako u svojoj tehnici, potrebama, vrednotama i stilu života, potreba za čitanjem ostaje još uvijek intenzivna i nužna. Suvremeni svijet postaje, naime, sve obrazovaniji. Svaki pojedinac prilično brzo shvaća da su njegove mogućnosti za bogatijim materijalnim i duhovnim životom mnogo veće ako je obrazovan, nego onda ako to nije. Isto tako, mogućnosti zaposlenja su mnogo veće kod onih koji su više nego kod onih koji su manje obrazovani.

Nema sumnje da kultura u najširem smislu utječe na potrebe, motive, aspiracije, interese i vrednote ljudi. Kultura, međutim, ne utječe samo na interese, motive, vrednote itd., već utječe i na to kako se ljudi ponašaju i obavljaju različite uloge. To znači da kultura predstavlja jednu od vrlo značajnih determinanti u stepenu participacije, u utjecaju i načinu obavljanja različitih uloga, kako u okviru porodice i radnih organizacija tako i u političkim i dobrovoljnim udruženjima.

Postoje čak teorije prema kojima obrazovanje i kultura jače utječu na ponašanje pojedinca, na njegove interese, motive i vrednote, nego njegov socio-ekonomski položaj, ili možda njegov položaj na hijerarhijskoj ljestvici.

Čitanje je jedan od osnovnih elemenata kulture i naobrazbe čovjeka, koji nedovoljno utječu na njegovo ponašanje, kao i na njegove interese, motive i vrednote. Na čitanje raznovrsne literature moramo, dakle, gledati sa stanovišta njena utjecaja na čovjeka, a time posredno na cijeli društveni život. Čitanje djeluje u slijedećim mogućim pravcima:

- a) povećava i obogaćuje čovjekove interese, motive i vrednote,
- b) bogati psihički i moralni svijet čovjeka,
- c) pozitivno utječe na način obavljanja različitih uloga, na način kojim bi čovjekov rad bio uspješniji.
- d) doprinosi višem vrednovanju naobrazbe, što ponovo navodi ljude na put većeg obrazovanja.

U svakom društvu ljudi se diferenciraju na osnovu različitih kriterija, kao što su dohodak, naobrazba, položaj na radnom mjestu, stil života, prestiž i slično. S obzirom na to možemo ljude svrstati u razne grupe, kao npr. na one koji imaju visoke dohotke i one koji imaju niske; na one koji na radnom mjestu imaju visok i one koji imaju nizak položaj; na one koji imaju visoku naobrazbu i one koji imaju vrlo nisku; na one koji žive u gradu i one koji žive u selu, i slično. Zanima nas u kolikoj se mjeri ove grupe, u pogledu količine i vrste čitanja, međusobno razlikuju. Možemo pretpostaviti da intenzivnost u kulturnom učestvovanju uvećava još ove razlike. To znači da čitanje, kao jedan od vrlo značajnih elemenata kulture, može povećati razlike između ljudi i grupa koje su nastale na osnovu drugih kriterija. Smanjivanje razlike između ljudi znači ujedno i stvaranje materijalnih i kulturnih uvjeta u kojima će knjiga biti u istoj mjeri pristupačna svim grupama i kategorijama stanovništva, i u kojima će biti svi jednako izloženi raznim kulturnim utjecajima.

Utjecanje na ljude — iako ograničeno — ipak je moguće i uspješno, ako poznamo neke činjenice. U okviru našega istraživanja pokušali smo saznati u kojoj mjeri ljudi čitaju knjige, kakve knjige čitaju, kako se ljudi strukturiraju u pogledu količine i vrste čitanja, kakve potrebe imaju u tom pogledu, kakve su njihove materijalne mogućnosti, u kojoj mjeri općina, odnosno uža lokalna zajednica stvara mogućnosti za kulturnu djelatnost takve vrste i slično.

Da bismo sve to saznali, posebnom anketom smo zahvatili 672 respondenta, pomoću koje smo utvrdili strukturu zadovoljene i željene kulturne potrebe stanovništva. Od 672 anketirana, na osnovu slučajnog uzorka odabrano je u Kranju 347, u naselju Preddvor 151 i 174 anketiranih u naselju Cerklje. Kranj je tipični urbani centar, dok Cerklje i Preddvor još uvijek sadrže neke karakteristike ruralnog naselja, iako sve više poprimaju karakteristike takozvanog naselja-prenočišta (obadva naselja se nalaze u općini Kranj).*

Posebnom smo anketom ispitali još 315 posjetilaca narodne knjižnice u Kranju.

U anketi koja se odnosila na stanovništvo Kranja, Preddvora i Cerklja, pitali smo respondente da li čitaju knjige i kakve knjige su čitali u prošloj godini. Dobili smo slijedeće odgovore:

	Čitaoci u %
— romane, novele, priče crtice	66,0
— kronike, reportaže, sjećanja	12,8
— pustolovine i kriminalne priče	16,6
— stručnu literaturu	17,1
— popularno-naučnu literaturu	11,0
— knjige za omladinu	11,4
— političko-ideološku literaturu	7,3
— drame	8,8
— pjesme	7,5
— putopise	15,3
— u prošloj godini nije čitao nijedne knjige	9,4
— uopće ne čita knjige	12,0

Najprije nas mora zanimati broj ljudi koji je izjavio da knjige uopće ne čita. Tih ima 12%. Pored toga, ima 9,4% onih koji su izjavili da u prošloj

* Istraživanje je inicirao i djelomično proveo Klub kulturnih radnika u Kranju, a financirala ga je Općinska skupština.

godini nisu pročitali nijednu knjgu. Možemo smatrati da u toj skupini ima dosta ljudi koji vjerojatno rijetko ili nikada ne čitaju. To znači da u anketiranim naseljima, odnosno u općini Kranj, ima blizu 20% ljudi koji ne čitaju knjige. Što ovaj postotak znači za općinu Kranj, odnosno što znači u ekonomskom, kulturnom i vrijednosnom kontekstu u kojem općina živi i djeluje?

Rezultat je svakako zadovoljavajući, iako nije takav da bi se njime mogli trajno zadovoljiti. U tehnički i ekonomski razvijenom društvu — a općina Kranj je postigla takav stepen razvijenosti da se prema brojnim indikatorima može uspoređivati s najrazvijenijim područjima u svijetu — ne bi smjelo biti nikoga tko ne čita bilo kakvu literaturu.

Kada smo pregledavali koje su to socijalno-ekonomske i prostorne karakteristike onih ljudi koji ne čitaju, utvrdili smo slijedeće tendencije: u naseljima Preddvor i Cerklje ima više onih koji uopće ne čitaju ili nisu u zadnjoj godini pročitali nijednu knjigu (28.2%), nego u Kranju (16%). Uzrok toj razlici sigurno nije to što se radnici koji stanuju u prva dva naselja pretežno voze na posao u Kranj. Razliku ne možemo pripisati ovoj činjenici zbog toga što su obadva naselja relativno blizu Kranja (udaljenost iznosi oko 10 km), a i prometne veze su relativno povoljne. Nastale razlike možemo pripisati tome da stanovništvo u ova dva naselja ima još uvijek poluseljački karakter, i da je zbog dodatnih seljačkih radova mnogo više opterećeno, te je raspoloživo vrijeme kraće.

Od kategorija stanovnika uzimali smo u razmatranje radnike, seljake, službenike, obrtnike, đake, studente i ostale. Pri ovoj stratifikaciji utvrdili smo da u najvećem broju čitaju đaci-studenti, da starosna grupa iznad 50 i 60 godina najmanje čita. Isto tako je očita tendencija češćeg čitanja s obzirom na viši dohodak. Ljudi s nižim dohocima čitaju nekako manje nego oni s višim dohocima.

Ljudi najviše čitaju romane, novele, priče i crtice (66%), a najmanje političku i ideološku literaturu (7,3%), što pokazuje da ova literatura nije baš privlačna. Čak pjesme i drame, koje se štampaju u manjem opsegu i u znatno manjim nakladama, ljudi čitaju skoro u istom odnosno neznatno većem broju.

Kod prvog pitanja nas je najviše interesiralo koliki je broj ljudi koji ne čitaju, i kakve su im socio-ekonomske karakteristike. Ove anketirane smo pitali: koji je glavni razlog da ne čitaju knjige?

Sve razloge mogli bismo grupirati u dva bitna:

1. Pomanjkanje vremena i svi ostali razlozi koji su više ili manje materijalne prirode i
2. pomanjkanje interesa.

Prvi je razlog objektivan i tiče se socijalno-ekonomskih uvjeta, a drugi je subjektivan i tiče se socijalno-psiholoških momenata.

Onih koji iz objektivnih ili subjektivnih razloga ne čitaju ima blizu 20%. Da bi se ovaj broj smanjio, moguće je djelovati u dva pravca:

1. Poboljšavati socijalno-ekonomske uvjete u kojima ljudi žive i djeluju. Poboljšanjem ovih uvjeta ljudi će imati više slobodnog vremena za čitanje i naobrazbu. Međutim, poboljšanje socijalno-ekonomskih uvjeta ne vodi automatski i direktno do većeg kulturnog djelovanja ljudi i do intenzivnijeg čitanja i naobrazbe.

2. Potrebno je, naime, utjecati na interese ljudi. To je, međutim, moguće djelovanjem na opću kulturnu situaciju u društvu, kao i specifičnu kulturnu situaciju u općini. To znači: što će kulturni život u općini biti intenzivniji, to će ljudi u svojim interesima, motivima i vrednotama biti više pod utjecajem toga kulturnog života.

Ukoliko ljudi više vrednuju kulturu i naobrazbu, utoliko se i sami kulturno aktivno izživljavaju i postaju obrazovaniji. Vrednovanje kulture i naobrazbe je, međutim, determinirano sredinom u kojoj se živi, odnosno time da li ta sredina utječe i stimulira na pozitivno vrednovanje kulture ili ne.

U modernom društvu sredstva masovnog komuniciranja postaju značajan činilac koji utječe na stavove, interese i motivacije ljudi. Što je društvo bogatije, razvijenije i složenije, to je veća potreba za sredstvima masovnog komuniciranja. U modernom društvu ljudi ne ulaze u međusobne odnose direktno, neposredno, tj. lično, već posredno, preko sredstava masovnog komuniciranja.

Ukoliko društvo postaje složenije, utoliko treba veći broj mehanizama za funkcionalnu koordinaciju i normativnu integraciju. Sredstva masovnog komuniciranja, kao što su časopisi, revije, radio i televizija, u velikoj mjeri obavljaju tu ulogu. To znači, što je društvo složenije, to mu je — ako hoće koordinirano i efikasno funkcionirati, potrebna šira mreža sredstava masovnog komuniciranja.

Stupanj razvijenosti određene općine možemo, prema tome, ocjenjivati i prema razgranatosti sredstava masovnog komuniciranja. Zbog toga smo anketiranim postavili više pitanja. Željeli smo saznati, koje novine pretplaćuju, odnosno redovno kupuju. Konstatirali smo da je 85,8% anketiranih pretplaćeno na jedne ili više novina, časopisa i revija, odnosno redovno ih kupuje. Što ovaj podatak znači u socijalno-ekonomskom kontekstu općine Kranj? Ako ovaj podatak razmatramo s aspekta nerazvijenih ili srednje razvijenih sredina, tada je svakako vrlo povoljan.

Budući da općinu Kranj svrstavamo — na osnovu brojnih socijalnih, i kulturnih kriterija — među razvijenije sredine, to gornji podatak nije tako loš, ali svakako ne takav da bismo njime bili zadovoljni. Oko 13% odraslih stanovnika nije pretplaćeno ni na jedne novine, a niti ih redovno kupuje. Ovo vjerojatno znači da oko 13% stanovnika uopće ne čita novine.

Utvdili smo da u gradu Kranj ima 10,5% onih koji nisu pretplaćeni ni na jedne novine, niti ih redovno kupuju, u naselju Preddvor ovaj broj iznosi 24,2%, a u Cerklju opet 10,9%. Nadalje smo utvdili da je broj onih koji su pretplaćeni na novine u uskoj vezi s njihovim materijalnim položajem, naobrazbom i radnim mjestom. Što su materijalne mogućnosti bolje, to ljudi više kupuju, a također i čitaju časopise.

Iako se tehnički razvijeni svijet sve više funkcionalno integrira, ipak lokalne zajednice i lokalna autonomija nisu izgubile svoj značaj. Iako ekonomija i raznovrsne potrebe nisu samo lokalno determinirane i lokalno ograničene, pojedinac ipak doživljava cjelokupno društvo kroz određenu širu ili užu lokalnu zajednicu u kojoj zadovoljava dio potreba, koje su izrazito lokalnog značaja, te ih je moguće zadovoljiti jedino u okviru dotične lokalne zajednice. Ove lokalne zajednice — bilo da se pod tim shvaća selo, odnosno naselje (kao npr. Cerklje ili Preddvor) ili grad (npr. Kranj), ili određena regija (npr. Gorenjska) — imaju uvijek toliki broj tipično lokalnih problema koji zavre-

đuju da ih se razmatra. Zbog toga razloga razne lokalne novine, koje zahvaćaju selo, grad ili cijelu regiju, imaju smisla i svoj značaj, jer aktualiziraju određenu problematiku, utječu na ljude, na njihove stavove, interese i vrednote.

Čak i moderno društvo, koje je postiglo vanredno visoki stepen funkcionalne integracije, osjeća potrebu za lokalnim novinama. Zbog toga danas u SAD ima gradova s 20.000 i više stanovnika, koji imaju svoje vlastite lokalne novine. Lokalne novine ne predstavljaju samo sredstvo utjecaja već i sredstvo za masovnu mobilizaciju određenih aktivnosti koje su relevantne za određeno naselje, grad ili cijelu regiju.

Već na osnovu ove usporedbe možemo zaključiti da vrijeme ne radi protiv lokalnih novina ukoliko su one izraz zahtjeva i potreba ljudi koji u toj lokalnoj zajednici žive i ukoliko stanovnici raspolažu s tolikim sredstvima da mogu imati više novina.

Iz ovih razloga smo u našoj anketi pokušali utvrditi koliko je anketiranih pretplaćeno na »Glas«, tj. lokalne novine koje pokrivaju cjelokupnu regiju Gorenjske. Utvrdili smo da je na »Glas« pretplaćeno 54% anketiranih. Po naseljima smo dobili slijedeću sliku:

— Kranj	37%
— Preddvor	80%
— Cerklje	65%

Iz gornjega vidimo da je »Glas« više proširen na selu nego u gradu. Nadalje, utvrdili smo vezu između pretplatnika i njihove naobrazbe. Naime, što višu naobrazbu imaju anketirani, to su oni u manjoj mjeri pretplaćeni na »Glas«. Isto tako postoji veza u pogledu dohotka: što viši dohodak ljudi imaju, to su manje upućeni na ove novine. Zatim smo utvrdili da su oni koji stanuju duže od 5 godina u Kranju, Preddvoru ili Cerklju, pretplaćeni u većem broju na »Glas« nego oni koji žive u tim naseljima manje od 5 godina.

Anketom smo htjeli utvrditi koliko knjiga imaju ljudi i koliko ih kupuju. Naime, što više knjiga imaju u kući, to više imaju mogućnosti za čitanje. Ujedno je broj knjiga jedan od indikatora njihovih stanovišta koja imaju u odnosu na kulturu i općenito njihovog vrednovanja kulture. Iz tog razloga anketiranima smo postavili slijedeće pitanje: Imate li kod kuće knjiga? Imate li više od 20 knjiga?

Iz podataka smo utvrdili da u općini Kranj ima oko 25% stanovnika koji su praktički bez knjiga. Ovaj je podatak u Preddvoru još veći: iznosi čak 42,4%. Ovaj podatak nije nikako povoljan. Kad bismo, međutim, postavili kao i minimalni kriterij zadovoljavajućeg kulturnog standarda to da svatko u kući, u svojoj porodici, ima najmanje 100 knjiga, dobili bismo još slabije rezultate. U tom slučaju u Kranju 43,3% stanovnika ima u kući manje od 100 knjiga, u Preddvoru 64,3%, a u Cerklju 54,4% stanovnika koji u kući imaju manje od 100 knjiga.

Ovi rezultati nisu tako nezadovoljavajući ako uzmemo u obzir ekonomsku snagu općine i relativno materijalno blagostanje njezina stanovništva.

Poznato je da ljudi s različitim naobrazbom različito troše novac. Iz toga zaključujemo da ljudi koji različito vrednuju kulturu i knjigu, odvajaju također različiti dio za potrošnju kulture i knjige. Određena prisutnost kulture u općini, koja se izražava u različitim kulturnim učestvovanjima i u cjelokupnoj atmosferi, utječe na svakog pojedinca. To znači da pojedinac u takvom

kulturnom miljeu u kojem se svuda susreće s elementima kulture, bilo u obliku kazališta, muzeja, izložbi, knjižnica, arhitekture i slično — više vrednuje kulturu i osjeća jaču potrebu za njom nego onaj pojedinac koji ne živi u sredini visokog kulturnog nivoa. Ovo važi kako za čitanje knjiga i novina tako i u pogledu potrebe za njima.

Zanimalo nas je koji su to faktori koji utječu na broj vlastitih knjiga pojedinca. Utvrdili smo da dohodak na to bez sumnje utječe. To znači: stanovnici koji imaju viši dohodak, viši životni standard, imaju više knjiga nego oni koji imaju niže dohotke i niži životni standard.

Životni standard smo mjerili veličinom stana i brojem predmeta (auto, hladnjak, televizor i sl.), dohotkom anketiranoga i dohotkom po članu porodice. Ako smo uzeli bilo koji kriterij za mjerenje životnog standarda, uvijek smo dobili pozitivnu vezu s brojem knjiga. To znači da životni standard i dohoci pozitivno utječu na kulturnu potrošnju. Iz toga proizlazi, odnosno možemo očekivati da će stanovnici kupovati više knjiga s porastom njihova životnog standarda. Ova veza je naime značajna zbog toga, jer su neka istraživanja u SAD — kao najbogatijem društvu — pokazala da kulturna potrošnja i zanimanje za kulturu ne rastu zajedno s poboljšanjem životnog standarda. Odsustvo kulture u društvu i lokalnoj zajednici predstavlja faktor koji ne pobuđuje u ljudima interes za kulturu. Ako među ljudima nitko ne popularizira kulturu, oni ne mogu imati za nju veliki interes, a niti je mogu visoko vrednovati. Nisko vrednovanje kulture i mali interes za nju ima, međutim, u modernom društvu za posljedicu da ljudi svoje relativno visoke potrošačke mogućnosti usmjeravaju jedino u pravcu nabave novih materijalnih dobara.

Poznato je da naobrazba utječe na potrebe, stanovništva, vrednote i stepen kulturne aktivnosti. Na osnovu toga možemo očekivati da oni, s višom naobrazbom, više čitaju te imaju i veći broj knjiga. Ova veza je bila u našoj anketi statistički potvrđena. Tako smo npr. utvrdili da među onima koji nemaju dovršene osnovne škole ima čak 43,4% takvih koji nemaju knjiga, odnosno imaju manje od 20 knjiga, dok ih među onima sa završenom srednjom školom ima samo 1,7%.

Među onima koji su završili osnovnu školu ima 24% takvih koji nemaju knjiga, odnosno imaju ih manje od 20. Međutim, kod onih sa višom ili visokom naobrazbom, takovih nema.

Iz ovih podataka vidimo kako je u tom pogledu značajna naobrazba. Razlike su velike već između nedovršene i dovršene osnovne škole. U prvoj grupi ima 43,4% takvih koji nemaju knjiga, odnosno imaju ih manje od 20, a u drugoj grupi ima takvih samo 24%.

Naobrazba je u pogledu čitanja i u pogledu broja knjiga najznačajnija determinanta i mnogo važnija nego životni standard i visina dohotka. *To znači da se na kulturnu potrošnju ljudi, na njihovu kulturnu orijentaciju, tj. na stavove koje imaju u odnosu na kulturu, mnogo efikasnije djeluje preko naobrazbe nego preko dohotka.* Na osnovu tih pokazatelja možemo napraviti slijedeću predikciju: ako se nekoj kategoriji stanovnika povećaju dohoci za 50%, ova grupa će, u slučaju da ima nisku naobrazbu, skoro cjelokupnu povećanu potrošnju usmjeriti u razna materijalna dobra; ako je, međutim, obrazovanija, ona će značajni dio povećane potrošnje žrtvovati za kulturu.

Iz svega toga možemo zaključiti da ćemo s podizanjem školske naobrazbe i raznim načinima obrazovanja nakon škole, utjecati na interese, potrebe i shvaćanja ljudi, što će imati za posljedicu takvo ponašanje koje će biti mnogo prihvatljivije za kulturu. Iz toga se, također, vidi važnost takve institucije kao što je radničko sveučilište.

Zanimljiv indikator interesa ljudi prema kulturi, odnosno knjizi, je broj knjiga koje su oni nabavili u tekućoj godini. Zbog toga smo anketirane upitali, koliko knjiga su kupili u zadnjoj godini? Dobili smo slijedeće odgovore:

	Kranj	Preddvor	Cerklje	Ukupno
Do 5 knjiga	25,1	32,7	34,0	19,0
Od 5 do 10 knjiga	23,1	19,9	21,3	21,9
Preko 11 knjiga	25,7	9,3	8,6	17,6
Nijednu	26,2	37,8	35,7	31,2
Bez odgovora	—	0,7	0,6	0,3

Iz tabele vidimo da u anketiranim naseljima, odnosno u općini Kranj, u zadnjoj godini 31,2% stanovnika nije kupilo nijednu knjigu. Ovaj podatak je opet vrlo nezadovoljavajući. Iz tabele također vidimo da je ovaj postotak u Preddvoru viši (37,8%), a u Kranju niži (26,2%).

Iste veze koje smo otkrili kod broja knjiga, javljaju se i ovdje. Naobrazba je ponovo najjači faktor; tako smo utvrdili da među onima koji imaju samo nedovršenu osnovnu školu, ima ih čak 49,7% koji u prošloj godini nisu kupili nijednu knjigu, dok među onima s dovršeno srednjom školom, takvih ima 3,5%, a među onima koji imaju završenu višu ili visoku školu — niti jedan.

Isto tako smo utvrdili da dohodak i životni standard pozitivno utječu na nabavu knjiga.

Došli smo do vrlo interesantne korelacije između posjedovanja knjiga i posjedovanja televizijskih prijemnika. U nas, naime, vlada uvjerenje da nabavkom televizijskog prijemnika opadaju drugi oblici kulturnog djelovanja. Naši podaci na primjeru kupovanja knjiga pokazuju suprotno. Tako smo utvrdili da među onima koji u prošloj godini nisu kupili nikakvu knjigu ima 37,7% takvih koji nemaju televizor i 22,9% takvih koji ga imaju. Iz toga možemo zaključiti da posjedovanje televizora ne utječe na smanjenje kupovine knjiga (naši nam podaci otkrivaju upravo suprotnu vezu). Možemo smatrati da posjedovanje televizora pobuđuje ili će povećati interes za brojne druge oblike kulturnog djelovanja.

Svi gore spomenuti podaci pokazuju da je naobrazba najznačajniji faktor diferenciranja kod onog kulturnog djelovanja kojeg nazivamo — čitanje. Obrazovanost je značajnija od dohotka.

Isto tako vidimo još uvijek značajne razlike između grada i sela. Naselja Preddvor i Cerklje su udaljena jedva deset kilometara od Kranja. Prije rata i odmah nakon rata to su bila izrazito seljačka naselja. Danas u njima teško možemo naći kuću iz koje barem jedan član ne odlazi na posao u Kranj. Životni standard je u tim naseljima isto tako visok ili čak viši nego u samom Kranju. Premda su nestale brojne razlike grada i sela, selo je još uvijek zaostalo u kulturnom pogledu. Spomenuta dva naselja, međutim, nisu tipični predstavnici naših sela, nego im daleko prednjače.

(Sa slovenskog prevela *Vladimira Miljavac*)

Summary

BOOK READING IN URBAN AND RURAL COMMUNITIES

The article is based on an investigation made by the author in Kranj (Slovenia), one of Yugoslavia's highly developed industrial and urban communities, and in two villages near Kranj (Cerklje and Preddvor). The investigation covered 672 individuals.

The results of the enquiry show that fewer books are read in the villages than in urban communities, the main reason being the villagers' lack of time and shortage of financial resources rather than lack of interest in reading. In the villages there are also fewer subscribers of newspapers and periodicals, though the village population appears more interested in the local press than the urban population. The higher the educational level of the inhabitants the lower their interest in the local press. Fewer books are possessed or acquired by the village population than by town dwellers.

While the reading of books and newspapers is in direct dependence on a person's financial position it is much more dependent on his or her educational level. For extra incomes can be spent on both material goods and cultural advancement. The lower a person's educational and cultural level, the more will he prefer material goods at the expense of cultural consumption, and *vice versa*. Supplementary education schemes and cultural propaganda are thus extremely important for the spread of culture.

The author further concludes that the possession of TV sets does not affect the purchase of books, but on the contrary that it has a stimulating effect on it.

However, since the enquiry involved three highly developed communities in a developed region, generalizations on a Yugoslav, or even Slovene, level are not possible.

Резюме

ЧТЕНИЕ КНИГ В ГОРОДЕ И СЕЛЕ

Основная задача настоящей статьи подвести итоги исследованиям проведенным автором в Кране (Словения), в одном из высоко развитых промышленных городских населенных нашей страны, затем в селах недалеко от Краня — Церклю и Преддвору. В этом исследовании участвовали 672 ответчика.

В результате исследований сводные данные показали что чтение книг реже является в селах чем в городах, а главные причины этого явления заключены в недостатке времени и материальных средств, но тем не менее и в отсутствии интереса к чтению книг. В селах замечается более низкое число абонентов на печать. В селе более высокий интерес к местной печати. При более высоком уровне образования населения интерес к чтению местной печати более низкий. В селе меньше количество книг а потребность снабжения книгами незначительна.

Несмотря на то что чтение книг и газет в положительной зависимости от материального положения индивида, однако на него сильнее того влияет уровень образования людей. Дополнительный доход можно израсходовать на материальные ценности а так же и на культурное образование. При более низком уровне образования определенного индивида а так же и при его более низком культурном уровне образования, его больше привлекают материальные ценности при чем он пренебрегает культурному потреблению и *vice versa*. Для проникновения культуры весьма значительны все мероприятия дополнительного образования и культурной пропаганды.

Автор то же заключил что присутствие телевидения отрицательно не повлияло на снабжение книгами а даже наоборот его стимулирует.

Между тем, вопрос относится к трем высоко развитым населением в одной развитой области вследствие чего невозможно сделать обобщение на югославском или даже на словенском уровне.